

Műanyagból készült laboratóriumi eszközök

Az itt bemutatásra kerülő műanyag laboratóriumi eszközök importból illetve hazai gyártásból származnak. Különösen az importált termékekre jellemző a jó minőség mind az alapanyagokat, mind a használhatóságot figyelembe véve.

Magyarországon a laboratóriumi felhasználást tekintve napjainkban kezdenek terjedni a különféle műanyagokból készült eszközök, számos területen kiszorítva az üveg-, fém- és fatárgyakat. Előnyei közé sorolható az, hogy nem törékenyek, kis súlyúak, jól tisztíthatóak, nem korrodeálnak. A műanyagok esetén a nyomelemek felületi adszorpciója és az ioncsere jóval kisebb mértékű, mint az üvegfelületen. A legújabb, fluorozott szénhidrogén alapú (teflonszerű) műanyagokból készült eszközök már vegyszer- és hőállóságban is közelítenek az üveghez. Számos területen a rutin feladatokat jelentősen meggyorsítja és megbízhatóbbá teszi az egyszerhasználatos műanyag eszközök alkalmazása.

A kiválasztáshoz szeretnénk segítséget nyújtani az alábbi adatokkal és táblázatokkal.

PE, polietilén:

Az egyik leggyakrabban alkalmazott, olcsó alapanyag. Viszonylag lágy, kevésbé hőálló, vegyszerállósága közepes. Általános célú, illetve egyszerhasználatos eszközök esetén alkalmazzák. A nagysűrűségű polietilénnek (HDPE) jóval jobb a vegyszerállósága (pl. aromás oldószerekkel szemben) és némileg a hőállósága is.

PP, polipropilén:

Jó mechanikai tulajdonságai, viszonylag jó vegyszer- és hőállósága (autoklávozható) miatt igen sok eszköz készül ebből az anyagból.

PMP (TPX), polimetilpentén:

Hasonlóan a polisztirolhoz átlátszó, ugyanakkor vegyszer- és hőállósági adatai kevezőek.

E-CTFE/ETFE, etilén-klórtrifluoretilén, etilén-tetrafluoretilén:

A hagyományos műanyagokhoz képest igen jó vegyszer- és hőállósági adatokkal rendelkeznek. A polipropilénhez hasonlóan áttetszőek.

PFA/FEP, perfluoralkoxi, tetrafluoretilén-perfluorpropilén:

Az élet számos területéhez hasonlóan, a laboratóriumi eszközök gyártásában is terjed a high-tech műanyagok alkalmazása. Ezek az anyagok a jól ismert Teflon vegyszer- és hőállóságával rendelkeznek, ugyanakkor jobban formázhatóak, nem ridegek és különösen a PFA szinte teljesen átlátszó.

A műanyagok neveinek rövidítési és hőállósági adatai

Rövidítés (DIN)	Elnevezés	Hőállósági adatok (°C)	
		alsó határ	felső határ
MF	Melamin		80 (120)
PA	Poliamid (PA6)	-30	80 (140)
PC	Polikarbonát	-100	135 (140)
PE	Polietilén	-40	80 (90)
PMP (TPX)	Polimetilpentén	0	120 (180)
PMMA	Polimetilmetakrilát	-40	85 (90)
PP	Polipropilén	-10	110 (140)
PS	Polisztirol	-10	70 (80)
SAN	Sztirol-akrilonitril	-20	85 (95)
SI	Szilikongumi	-50	180 (250)
PVDF	Polivinilfluorid	-40	105 (150)
PTFE	Politetrafluoretilén (Teflon)	-200	260
E-CTFE	Etilén-klórtrifluoretilén	-76	150 (170)
ETFE	Etilén-tetrafluoretilén	-100	150 (180)
PFA	Perfluoralkoxi	-200	260
FEP	Tetrafluoretilén-perfluorpropilén	-200	205
PVC	Polivinilklorid	-20	80

A zárójelben lévő hőmérsékleti adatok a rövid idejű hőállóságra vonatkoznak.

A műanyagok vegyszerállósága néhány fő vegyszercsoportot figyelembe véve, 20 °C-on

Vegyszercsoport	PE	PP	PMP	PFA, FEP PTFE	ECTFE ETFE	PC	PA
Alifás alkoholok	☑	☑	☑	☑	☑	✓	–
Aldehidek	✓	✓	✓	☑	☑	□	□
Lúgok	☑	☑	☑	☑	☑	–	□
Észterek	✓	✓	✓	☑	☑	–	☑
Alifás szénhidrogének	✓	✓	□	☑	☑	□	☑
Aromás szénhidrogének	✓	□	□	☑	☑	–	☑
Halogénezett szénhidrogének	–	□	–	☑	☑	–	✓
Ketonok	✓	✓	□	☑	✓	–	☑
Erős oxidálószeres (oxidáló savak)	□	□	□	☑	□	–	–
Híg savak	☑	☑	☑	☑	☑	☑	□
Tömény savak	☑	☑	☑	☑	✓	–	–

☑	Igen jól ellenálló
✓	Jól ellenálló, 30 napon túli expozíció után fordulhat elő károsodás
□	Kevésbé ellenálló, hosszabb expozíció esetén lebomlás, oldódás
–	Nem ellenálló

A műanyagok sterilizálhatósága

	Autokláv 121 °C	Gáz sterilizálás (etilén-oxid)	Száraz sterilizálás 160 °C	Kémiai sterilizálás (formalin)	Radioaktív sterilizálás
ABS	nem	igen	nem	igen	igen
PE	nem	igen	nem	igen	igen
PC	igen	igen	nem	igen	igen
PFA/FEP	igen	igen	igen	igen	nem
PMP (TPX)	igen	igen	nem	igen	nem
PP	igen	igen	nem	igen	nem
PS	nem	igen	nem	igen	igen
PTFE	igen	igen	igen	igen	nem
ETFE/E-CTFE	igen	igen	igen	igen	nem
PVC	nem	igen	nem	igen	nem
SI	igen	igen	igen	igen	nem